

הַפֶּתַח הַכְּבוֹד לְהַעֲלִים

סֵפֶר

זֶהָר הַקְדוּשָׁה

עִם מֵאוֹר
הַפֶּתַח וְהַכְּבוֹד

הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל

הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל

מֵאמֵר לְפִרְשֵׁת כִּי תֵצֵא

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זי"ע

מְדוּרַת קֶרֶן סְלִילֵי בְרִיבָה

ביאור ענין עני ורוכב על החמור

לִית דְּרָפָא דְמַלְפָּא וּמְטְרוֹנִיתָא, לְמַרְכָּב עַל חֲמָרָא, אֲלָא עַל סוּסוֹנָן. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ח' ח) 'כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מִרְכַּבוֹתֶיךָ יִשׁוּעָה'. דָּאִין מְזַלְזְלִין בְּמַלְכוּתָא, לְמַרְכָּב מְטְרוֹנִיתָא עַל חֲמָרָא. כָּל שְׁכֵן מַלְפָּא, לִית דִּין אֲתֵר הֲדִיּוּט,

הַפְתָּר וְהַפְּכוּד

לעיל ביאר הרעיא מהימנא שלימוד בעלי הפשט הוא בבחינת 'עץ הדעת' טוב ורע, וכעת יבוא לבאר עוד שבלימודם רוכבים על ה'חמור' שהוא עולם היצירה, ששם שולט מטטרו"ן, וכשאין בני ישראל זכאין להגאל כל כך, אזי תבא הגאולה בבחינת 'עני ורוכב על חמור', מפני שלימוד התורה בעולם היצירה נקרא 'חמור'. אבל כשהקדוש ברוך הוא מתלבש במלכות שלו בעולם האצילות, נקרא 'מלך'.

עַל סוּסֶיךָ מִרְכַּבוֹתֶיךָ יִשׁוּעָה' - שהרכיבה על סוסים היא דרך המנצחים^ג, דָּאִין מְזַלְזְלִין בְּמַלְכוּתָא לְמַרְכָּב מְטְרוֹנִיתָא עַל חֲמָרָא - שאין מזלזלין במלכות שתרכוב המלכה על חמור, כָּל שְׁכֵן מַלְפָּא - וכל שכן שאין זה מכבוד המלך שהוא זעיר אנפין, לִית דִּין אֲתֵר הֲדִיּוּט - אין מקומו של הקדוש ברוך הוא מקום הדיוט, שהוא עולם היצירה ששם מטטרו"ן שנקרא הדיוט^ה,

מבאר שזעיר אנפין ונוקביה דאצילות רוכבים על 'סוס' שהם בעלי הקבלה, וזה שאמר לִית דְּרָפָא דְמַלְפָּא וּמְטְרוֹנִיתָא - אין הדרך של המלך והמלכה הם זעיר אנפין ונוקביה, לְמַרְכָּב עַל חֲמָרָא - לרכוב על חמור הם בעלי הפשט^ו אֲלָא עַל סוּסוֹנָן - אלא על סוסים הם אלו לומדי סודות התורה^ז, הָדָא הוּא דְכָתִיב - 'כִּי תִרְכַּב זה הוא מה שכתוב (ח' ח) 'כִּי תִרְכַּב

מְקוּרוֹת וְצִיּוּנִים

דיצירה הוא מטטרו"ן, והרוח שלו הוא סנדלפו"ן, ונפש שלו הוא מיטטרו"ן בתוספת ז"ד, נשמת נוקבא דיצירה היא סנדלפו"ן, ורוח שלה הוא מיטטרו"ן ב'י, ונפש שלה סנדלפו"ן, והוא בקרקע עולם היצירה ששם נפש דמלכות דיצירה, והוא ראש אריך דעשייה. ואמר כאן שהסוסים הם סנד"ל ומט"ט שדרך זו"ן דאצילות לרכב עליהם ולהתלבש בהם שמשם נעשו נפש הוח ונשמה שלהם.

ג. רד"ק שם. וכמו שכתוב (תהלים לג יז) 'שקר הסוס לתשועה וברוב חילו לא ימלט'.

ד. בשער כאמורי הז"ל במסכת ברכות במאמר 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך'. ביאר ש'הדיוט' הוא זעיר אנפין מהחזה ולמטה מה שכנגד קומת המלכות. וראה בעץ חיים (שער ל"ח פ"ז) ששם נתבאר דמחזה דזעיר אנפין ולמטה, נקרא עץ הדעת טוב ורע, שמשם התלבש ביצירה וכן הוא בשער הפסוקים (פרשת ויצא, ובפרשת בלק). ונמצא דמחזה דז"א ולמטה התלבש ביצירה, ששם עץ הדעת טוב ורע והוא מטטרו"ן הנקרא 'עבד', ונקרא 'הדיוט', על כן הלומדים רק נגלות התורה שמתעסקים בתורת היצירה, לימודם מעורב טוב ורע כי יונקים מעץ הדעת.

א. קרני אור. ובדמשק אליעזר ביאר שאלו התלמידי חכמים שהולכים כל ימיהם בגדלות ורמות הרוח המוטנף עליהם אמר שאין השכינה שורה עליהם כלל.

ב. קרני אור. ובגר"א כתב ש'סוסים' הם מטטרא דכנסת ישראל. שהשכינה היא סוס לזעיר אנפין והוא רוכב עליה, והמלכות רוכבת על הסוסים הם בעלי הקבלה.

ובדמשק אליעזר ש'סוסין' הם מטטרו"ן וסנדלפו"ן. והביאור על פי הזוהר פרשת פקודי (רס). וזה לשונו: ברזא דסוסון ורתיכין, בגין דאית רתיכא על סוסון דנטלי לה. ע"כ. וביאר בדמשק אליעזר שם 'רתיכא על סוסון' היא המלכות שהיא מרכבה לזעיר אנפין, ומרכבה ההוא [המלכות], על סוסון הם מטטרו"ן וסנד"ל שנוסעים עם מלכות דאצילות. וכביאורו כאן שדרך זעיר אנפין ונוקביה לרכוב על סוסים, זעיר אנפין רוכב על המלכות שהיא סוס שלו, והמלכות רוכבת על הסוסים הם מלאכי יצירה ועשייה מטטרו"ן וסנד"ל שנוסעים עמה. וכאן הוא ביאור המאמר שכיוון שהמלכות שורה על בעלי הקבלה, והם מרכבה אליה, הם כסוסים שלה.

וכמבואר כל זה בעץ חיים (שער סדר אבי"ע פ"ו) שנשמת ז"א

עבד דאֶרְחִיָּה לְמַרְכָּב עַל חֲמֹרָא. וּבְגִין דָּא פְּתִיב בֵּיה בְּמִשְׁיָה,
(זכריה ט ט) 'עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמֹר'. עֲנִי אִיהוּ תַּמָּן בְּסִימָן, עֲרוּבִין נְדָה
יְבָמוֹת, וְשֹׁאֵר מִתְּנִיתִין בְּבַרְלָא. וְלָא אֶתְקַרֵי תַּמָּן מְלָךְ, עַד דְּרָכִיב
בְּסוּסָא דִּילֵיהּ כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל.

הפטר והפבור

בְּסִימָן, עֲרוּבִין נְדָה יְבָמוֹת - עני הוא סימן ראשי תיבות של מסכתות אלו מפני שחמורות יותר מכל מסכתות המשנה², וְשֹׁאֵר מִתְּנִיתִין **בְּכָלֵל** - וכן שאר כל מסכתות המשנה נקראים עני כיון שהם בעולם היצירה, וְלָא אֶתְקַרֵי **תַּמָּן מְלָךְ** - ואין זעיר אנפין נקרא שם מלך, עַד דְּרָכִיב בְּסוּסָא דִּילֵיהּ כְּנָסַת יִשְׂרָאֵל -

עבד דאֶרְחִיָּה לְמַרְכָּב עַל חֲמֹרָא - שהוא עבד שביצירה, שדרכו לרכוב על החמור הם ששה סדרי המשנה, וּבְגִין דָּא פְּתִיב בֵּיה **בְּמִשְׁיָה** - ולכן כתוב במשיח (זכריה ט ט) 'עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמֹר' - שכשאר ישראל זכאים כל כך להגאל, אזי הגאולה תבא בבחינת 'עני ורוכב על חמור'³, ומבאר מיהו העני, עֲנִי אִיהוּ תַּמָּן

מקורות וציורים

משה במתנת חלקו, כי שמחה זו הגיעה לו עתה ביום השבת, אבל ימי החול אז אין לו שמחה זו לפי שאז הווגג שלו הוא בבחי' עבד נאמן מטטרו, כי ע"י נעשה הווגג בימי החול כנוגע. אבל עתה אינו כן שבשבת הווגג הוא במקומו באצילות.

ו. הגר"א. וזה לשונו: ורוצה לומר מט"ט שנקרא הדיט והוא רוכב על החמור דמסטרא שית סדרי משנה. ולביאורו החמור הוא עולם היצירה ששם המשנה, אמנם ברמ"ז ביאר ש'חמור' הוא עולם העשיה ששם עכירות החומר, ושם שולט 'סמאל' וכשהוא במילוי עולה גימטריא 'עשיה', ומילואו לבד עולה בגימטריא 'חמור', ועליו רוכב מטטרו"ן שביצירה בבחינת 'עני, ורוכב על חמור', עולם העשיה.

ח. הגר"א. וזהו בזמן שאין ראויים כל כך להגאל וכמבואר בגמרא (סנהדרין צח.) 'אמר רבי אלכסנדר, רבי יהושע בן לוי רמי כתיב (דניאל ז יג) 'וארו עם ענני שמאי כבר אנש אתה' וכתב' (זכריה ט ט) 'עני ורוכב על חמור', וכו', 'עם ענני שמאי', לא זכו, 'עני רוכב על חמור'. וראה עוד באור החיים פ' ויחי על הפסוק (בראשית מט יא) 'כבס בין לבושו ובדם ענבים סותה' 'כבס בין לבושו' שיש שנבא הגאולה על ידי ינה של התורה, 'ובדם ענבים סותה' אם לא יזכו להגאל על ידי עסק התורה יגאלו על ידי הנקמה בבחינת 'עני ורוכב על חמור'.

ט. הגר"א והדמשק אליעזר. ש'חמור' הם המסכתות הרמוזות בראשי תיבות ענ"י, עירובין נדה יבמות, שהם חמורים יותר מכל מסכתות הש"ס, ובדמשק אליעזר הוסיף שהענ"י רוכב בחומר שלו על שאר מסכתות, וכשילמדם והבינם, ודאי יבין שאר המסכתות, והוא ענין המאמר שכתבנו הגאולה על ידי לימוד פשטי התורה אזי נקרא עני שרוכב על החמור. וכן כתב בדמשק אליעזר שכשילמד אדם בנגלות התורה אזי הוא בבחינת זעיר אנפין רוכב על החמור, שהוא בחינת קטנות לבד.

י. כמבואר בפרי עץ חיים (סדר הנהגת הלימוד), שלימוד המשנה הוא ביצירה, ותמוין להנלות היצירה בבריאה, ובקריאתך במשנה תכין שמן אבותיך ומשנה' יהיה 'נשמה' שהיא בבריאה דאימא מקננא בכורסאי.

ה. באספקלריא המאירה מחק הד'. וגרסינו 'לית דין אתר הדיוט, עבד ארחיה לרכב על חמורא'.

ו. עבד הוא שר היצירה מלאך מטטרו"ן, וכמבואר בזהר (כט) ברע"מ וזה לשונו: ורוח דשלטא ביומי דחול על עבד יהו"ה, איהי מעבדא דמלכא, מטטרו"ן, כליל שית סדרי משנה. [ו-רוח השולטת בימי החול על עבד ה' הוא מעבד המלך מטטרו"ן שכולל שש סדרי המשנה]. וראה וכן איתא עוד (קטו): 'הענק תעניק לו' (דברים טו יד), הדא הוא דכתב (שמות כב ב) 'כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד', מאי שש שנים יעבד', ומאי קנין דיליה, אלא בסתרי תורה, מטטרו"ן עבד יהו"ה, כליל שית סתרי, כחושבת שית אתוון דיליה, שית סדרי משנה. [מטטרו"ן נקרא עבד ה' וכולל ששה סדרי משנה כחשבון אותיותיו שהם ששה].

ובהקדמת התיקונים (דף יד): כתב: דבלותא משנ"ה דאיהי מטטרו"ן שלטא, ואיהו משנה למלך, באתר דמטרוניא יתבא משנה, ודא איהו 'שפחה כי תירש גברתה' (משלי לג), וביומי דמשה לא שלטא שפחה אלא מטרוניא, לבתר דמית משה וירית יהושע דאיהו נער, באתר מלכותא שלטא שפחה, כמה דאת אמר (יהושע ה יד) 'אני שר צבא ה' עתה באתי'. [שבזמן הגלות, שולטת המשנה שהיא מטטרו"ן, והוא משנה למלך, והמשנה יושבת במקום המלכה, והווי הכתוב 'שפחה כי תירש גברתה' ובימי משה שלטה המלכה ולא השפחה, ובזמן יהושע שנקרא 'נער' שלטה השפחה במקום המלכה כמאמר הכתוב 'אני שר צבא ה' עתה באתי' שמורה על שלטון שר הצבא].

וראה עוד שם (ג) וזה לשונו: דביומי דשבתות ויומין טבין איהו לביש לבושי מלכותא, דאינון עשר ספירות דבריא, וביומי דחול לביש עשר כתות דמלאכיא, דמשמשי לון לעשר ספירן דבריא. ע"כ [בשבתות וימים טובים מתלבש זעיר אנפין בלבושי המלכות שהם עשר ספירות דבריא, וביומי החול לובש לבושי המלאכים שהבריאיה מתולבש ביצירה ששם המלאכים שכוללים במלאך מטטרו"ן שהוא שר היצירה והוא מנהיג את העולם בימי החול] וכנזכר בשער הכוונות דרוש א' שחרית של שבת וז"ל: 'ישמה

קִנְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ לְבַר מְאִתְרִיהּ, לָאו אִיהוּ
 מְלֻכָּא. וְכַד אִתְהַדְרַר לְאִתְרִיהּ, (שם יד ט) וְהָיָה יְהוָה
 לְמֻלְכָּא. וְהָכִי יִשְׂרָאֵל, אֲתַמְר בְּהוֹן, כֹּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים.
 כְּגוֹנָא דְאַבָּא, אִינוּן בְּנֵי. לָאו אִינוּן בְּנֵי מְלָכִים, עַד דִּיהִתְדְרוּן
 לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.

הַפְתָּר וְהַכְּבֹד

במלכות^י, נאמר בו (שם יד ט) וְהָיָה יְהוָה
 לְמֻלְכָּא^י. וְהָכִי יִשְׂרָאֵל, אֲתַמְר בְּהוֹן, כֹּל
 יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים - וכן בבני ישראל נאמר
 בהם 'כל ישראל בני מלכים', וזה כשעוסקים
 בתורת הסוד^י, כי כְּגוֹנָא דְאַבָּא - כדוגמת
 האב שהוא זעיר אנפין^י, אִינוּן בְּנֵי - כך
 בניו, וכמו שאין אביהם נקרא מלך אלא כשהוא
 בהיכלו, כך בניו לָאו אִינוּן בְּנֵי מְלָכִים -
 אינם נקראים בני מלכים, שהם זעיר אנפין
 ונוקביה^י, עַד דִּיהִתְדְרוּן לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל -
 עד שיחזרו לארץ ישראל היא המלכות^י, והוא
 על ידי לימוד סודות התורה^י.

עד שרוכב ומתייחד עם כנסת ישראל^י, שהיא
 המלכות, הנקראת 'סוס' שלו^י.

אחר שביאר שאין הקב"ה נקרא מלך אלא כשרוכב על
 השכינה שנקראת 'סוס', מבאר עוד שהשכינה היא
 בחינת ארץ ישראל היא מקומו של הקב"ה, ובני ישראל
 כאביהם אינם נקראים בני מלכים, עד שיחזרו ויחזירו
 עמהם את השכינה מגלותה למקומה בארץ ישראל, וזה
 על ידי לימוד סודות התורה.

אבל קִנְדָּשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אִיהוּ לְבַר
 מְאִתְרִיהּ - כשהקדוש ברוך הוא חוץ
 ממקומו ואינו שורה על המלכות^י, לָאו אִיהוּ
 מְלֻכָּא - לא נקרא מלך, וְכַד אִתְהַדְרַר
 לְאִתְרִיהּ - וכשחוזר למקומו לשרות

מְקוּרֹת וְצִוּוּיִם

של אריך עכשיו ששם מקום עתיק הנכנס בתוכו שהוא מבחינת
 מלכות דא"ק, וזו הוא מלך בעצם המוכתר במה שהוא עכשיו כתר
 האצילות, וכו', וגם כי עכשיו הוא מחציו דאריך ולמטה שהוא בחינת
 פרוצוף אחד, ובעלתו למקומו תופס כל מקום אריך גם פרוצוף
 העליון וכו'. והוא וכד אתהדר וכו', פירוש שאז בחינת ו"ה [זו"י]
 תתעלה על מה שהוא עכשיו סוד ד"ה דהיינו או"א, וזהו (זכריה יד ט)
 'ו"ה י"ה ה' למלך'.
יז. דמשק אליעזר.

יז. **דמשק אליעזר.** שאבא הוא זעיר אנפין שנקרא 'אבינו
 שבשמים', כדאיתא בעץ חיים (שער המלכים פרק ו).

יח. הגר"א. שארץ ישראל בדרגא דכנסת ישראל, וישראל בדרגא
 דעמודא דאמציעזא.

יט. דמשק אליעזר. שעל ידי לימודם בנסתרות התורה יחזירו
 השכינה הקדושה למקומה בארץ ישראל. ובדמ"ק ביאר
 כשישראל עוסקים בפשטי התורה מצד מטטרון^י שהוא עבד,
 נחשבים אף הם 'עבדים' ואינם קרוים בנים, כיון שאינם בארץ
 ישראל שהיא המלכות, והוא סוד הגלות, אמנם בהתלבשם
 בסוד האצילות, והוא על ידי לימוד סודות התורה, ושם אין
 להם גלות, נאמר בהם (שבת פ"ד מ"ד) 'כל ישראל בני מלכים
 הם'.

יא. בקרני אור כתב סוד 'חמור וסוס' אינו מובן, וראה בתקוני
 זוהר (ג) שהמלכות נקראת 'סוס' וזה לשונו: ומאן דתקין ליה סוסיא
 דאיתמור בה (שיה"ש א י) 'לססתי ברכבי פרעה דמיתוך רעית',
 דאיהו מרכבה דיליה. [ומי שמתקן עצמו להיות סוס ומרכבה לזעיר
 אנפין כמו שהשכינה מרכבה אליו].

ובדמ"ז פירש דמלכות נקראת 'אדני', וכששם זה בריבוע א,
 אד, אדנ, אדני, עולה בגימטריא 'סוס' ועם 'ל' אותיות הרי
 'סוסיא', (וראה עוד בשער הכונות שער שינוי התפילות דרוש א' בענין
 ויהי נועם במוצאי שבת, ובשער רוח הקודש דף כג. ביהוד על הפסוק
 'עברה נא בארץ').

יב. ובדמ"ק ביאר ש'סוסיא' היא סוד המרכבה למעלה, ומלך יכונה
 אל התפארת מפני יחודו אל המלכות, אמנם בבחינת הת"ת
 שבמטטרון^י הוא סוד העוני ומיעוט השפע, ואין שם ריבוי כמו
 המלכות, ולזה 'לא אקרי מלך עד דרכיב בסוסיא' דזה דוקא כשהוא
 בהיכלו תוך המלכות, 'ועל כל הארץ' בסוד יאהדונה^י. (עפ"י הדמשק
 אליעזר). ולזה נקרא זעיר אנפין קדישין 'מלך' כשרוכב על המלכות
 שלו היא כנסת ישראל.

יג. על פי הרמ"ק.

יד. הרמ"ק.

יז. והרמ"ז ביאר סוד הדבר וז"ל: והענין נלע"ד שמובן במ"ש הרב
 זל"ה (פתי"ח שער השבת פ"ב) שמקומו של זעיר האמיתי הוא במקום

סֵפֶר ביאור ענין עני ורוכב על החמור הַזֶּהָר

**וְאִי תִימָא דְהַדְיוּט דָּא, אַף עַל גַּב דְאִיהוּ הַדְיוּט לְגַבֵּי מְאָרִיָּה
בְּרַבְתִּיהָ, וְעַלְיָה אֲתָמַר אַל תְּהוּ בְרַבַּת הַדְיוּט קְלָה בְּעֵינֶיךָ.**

וְהַדְיוּט דָּא לְגַבֵּי מְלָכָא עֶבֶד מְטַטְרוֹן.

**וְאָדָם קְדָמָאָה דְלֹא נָטַר יְקָר דִּיְהִיבּוּ לֵיהּ, נַחְתּוּ לֵיהּ לְמִיכַל עִם
חֻמְרִיהָ, וְאָמַר אֲנִי וְחַמּוּרֵי נֹאכַל בְּאַבּוּס אַחַד.**

הַפְתָּר וְהַפְּגוּד

**וְהַדְיוּט דָּא לְגַבֵּי מְלָכָא עֶבֶד מְטַטְרוֹן -
וְהַדְיוּט זֶה, רַק לְגַבֵּי הַמֶּלֶךְ שְׂהוּא זְעִיר אֲנַפִּין
דְּאֲצִילוֹת נִקְרָא עֶבֶד מְטַטְרוֹן.**

כיון שביאר שעם היותו הדיוט, אין העולם ניוון אלא על ידי שפעו, מכאן שלא נחשוב שכך הוא המובחר להיותו מנהיג העולם, והוא אחד מכוונות אדם הראשון, שדי לעולם בשפע הבא ממטטרוֹן, והוא חטאו משום ששם עיקר עץ הדעת טוב ורע, ולא החשיב את מלבושיו שהיו מן האצילות ועל כן נלקחו ממנו ואכל עם חמורו בעשייה.

**וְאָדָם קְדָמָאָה דְלֹא נָטַר יְקָר דִּיְהִיבּוּ לֵיהּ
- וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן שְׂלֹא שָׁמַר עַל הַכְּבוֹד
שִׁנְתָנוּ לוֹ מֵהָאֲצִילוֹת^כ, נַחְתּוּ לֵיהּ לְמִיכַל עִם
חֻמְרִיהָ^כ - הוֹרִידוּ אוֹתוֹ מִגְדוּלְתוֹ לֵאכּוֹל עִם
חַמּוּרוֹ בְּעֵשִׂיָּה הַכּוּפּוּהָ תַּחַת הַיְצִירָה^כ, וְאָמַר
אֲנִי וְחַמּוּרֵי נֹאכַל בְּאַבּוּס אַחַד - (כמאמר
חז"ל פסחים ק"ח). וְהֵינּוּ שְׂאֵמֶר הָאֵם אֲנִי וְחַמּוּרֵי**

אחר שאמר הרעיא מהימנא לעיל ששר היצירה שהוא מטטרוֹן נקרא עני והדיוט, יבאר עוד שלא נאמר שאין בכח ההדיוט להנהיג ולהשפיע לעולם, דודאי הוא שר העולם ואינו ניוון אלא על ידי שפעו, ועליו נאמר 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעינך', וכל מה שהוא נקרא הדיוט הוא רק כנגד האצילות.

**וְאִי תִימָא דְהַדְיוּט דָּא - וְאֵם תֵּאמַר כִּיּוֹן
שִׁמְטַטְרוֹן נַחֲשֵׁב הַדְיוּט, אִין בְּכוּחוֹ
לְהַשְׁפִּיעַ לְעוֹלָם^כ, לֹא כֵן הַדְּבַר אֲלֵא אַף עַל
גַּב דְאִיהוּ הַדְיוּט - אַף עַל גַּב שְׂכִינָה אוֹתוֹ
הַדְיוּט אִינוּ אֲלֵא לְגַבֵּי מְאָרִיָּה בְּרַבְתִּיהָ^כ -
אִינוּ אֲלֵא לְגַבֵּי אֲדוֹן הַבְּרֻכּוֹת שְׂהוּא זְעִיר אֲנַפִּין
דְּאֲצִילוֹת, הַמְשַׁפִּיעַ לוֹ הַבְּרַכָּה, וְהוּא הַמְשַׁפִּיעַ
לְעוֹלָם, וְעַלְיָה אֲתָמַר אַל תְּהִי בְּרַבַּת
הַדְיוּט קְלָה בְּעֵינֶיךָ - וְעַל מְטַטְרוֹן נֹאמַר
(ברכות ז.) 'אֵל תְּהִי בְּרַכַּת הַדְיוּט קְלָה בְּעֵינֶיךָ^כ,**

מְקוּרֹת וְצִיּוּנִים

ברכת הדיוט קלה דכבר אינה 'קלה' וכאן כוונת הרע"מ לומר שאף שזעיר אנפין המלוכב ביצירה נקרא הדיוט ועבד, מכל מקום אין ברכתו 'קלה' כיון שנותן לה אורות מאימא. וכעין זה ביאר ברמ"ז שלא תחשוב שהברכה שהוא נותן לנוקבא מצד אימא שהיא 'קלה', שהם רק הגבורות, שכמו כן נותן לה החסדים וכבר אין דעתה קלה.

כד. בדמשק אליעזר כתב שהוא זיהרא עילאה. וראה עוד בשער הגלגולים הקדמה ז' וז"ל: לפי שנודע, כי כשחטא אדם הראשון, נסתלקה ממנו זיהרא עילאה, כנוצר בוהור בסתרי תורה פרשת קדושים (דף פ"ג ע"א), והיא בחינת נרנח"י מעולם האצילות, כי כל זה נקרא זיהרא עילאה, ואלו לא ירדו לקליפות חס ושלום, כנודע שאין קליפות רק בג' עולמות בריאה יצירה ועשייה. אבל נסתלקו למעלה למקומם. ומכל חלקי האצילות הנקרא זיהרא עילאה, לא נשאר בו רק נפש דאצילות בלבד. ע"כ.

כה. גירסתינו על פי הדרך אמת שגרס 'חמריה', ואמר אני וחמורי' ובדפוס וולגו כתב 'למיכל עם חמורי' ואמר אני וחמורי' ובדפוס גרס 'נחתו ליה למיכל עם חמריה הה"ד אני וחמורי נאכל באבוס אחד'. ובאספקלריא מחק מילת 'הה"ד'.

כו. הרמ"ז.

כא. הרמ"ק. שמה יעלה בדעתך ששפעו קל ואין בו כדי חיות העולם, אלא הוא שר העולם ואין העולם ניוון אלא על ידי שפעו, וזה 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעינך' (מגילה טו.). וכל הדיוט מושך שפעו משם, אמנם הוא הדיוט בערך הקדוש ברוך הוא.

כב. גרסתנו על פי הדרך אמת שגרס: 'מאריה ברכתיה' בדפוס וילנא הגרסא: 'לגבי מאריה ברכתא' ובדפוס ר' לא גרס ליה.

כג. ובביאור ענין ברכת ההדיוט 'קלה', ראה בעץ חיים (שער כא פ"ב) ששמבאר מאמר חז"ל (שבת לג) 'נשים דעתן קלה' מפני שאין בראש הנוקבא אלא ב' מוחין חכמה ובינה, ודעת שלה 'קלה' שאין בה אלא עיטרא דגבורות ה' היות בגימטריא 'קל', ועיטרא דחסדים נשאר בזעיר אנפין, אמנם בהכרח שכמו כן נשאר בו שורש עיטרא דגבורות, שאם לא כן גם דעתו תהיה 'קלה', (עץ חיים שער ל"ד פרק ג' וכן שער כ"ה דרושי תצפ"ה פרק ב' אות י').

וראה בשער מאמרי רז"ל ריש מסכת ברכות במאמר 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעינך' שכשנמשך אליה מוחין דאימא על ידי זעיר אנפין, אז אין דעתה חכמה ובינה, דאז יש לה מוחין גמורים, שהמוחין דאימא הוא שם 'בוכו' בגימטריא 'דל', ונעשית מילוי המילוי של שם 'אדנות' ויש בו 'דל' אותיות ונמשך אליה על ידי 'ההדיוט' שגם הוא בגימטריא 'דל', ועל זה אמרו חז"ל אל תהי

וְיִשְׁשַׁכְּרָ בְּהַאי חֲמָרָא, זְכָה לְאַתְקָרֵי 'יִשְׁשַׁכְּרָ חֲמֹר גָּרָם'.

הַכֶּתֶר וְהַכְּבוֹד

'יִשְׁשַׁכְּרָ חֲמֹר גָּרָם', ומורה על עירוב הטוב והרע, כי יששכר הוא חלק הטוב, 'וחמור גרם' הוא חלק הרע, ויששכר תיקן חלק הרע^{כ"ה}, וְיִשְׁשַׁכְּרָ בְּהַאי חֲמָרָא, זְכָה לְאַתְקָרֵי (בראשית מט יד) יִשְׁשַׁכְּרָ חֲמֹר גָּרָם - ויששכר זכה על ידי עסק התורה להכניע תחתיו את קליפת החמור והורידו מגרם המעלות, ולכן נקרא 'חמור גרם' על שם קליפת החמור שנתקנה על ידו^{כ"ז}.

נאכל ממקום אחד^{כ"ו}, היינו משפע הנשפע לעשיה מקום החמורים.

אחר שביאר שמקום אכילת החמור הוא עולם העשייה עוד מבאר שהאדם יכול על ידי עסק התורה לתקן את קליפת החמור וזו היתה מעלת יששכר שנקרא חמור גרם שכפה תחתיו את קליפת החמור והורידו מגרם המעלות ותיקנו להחזירו אל הקדושה.

ומקום אכילת החמור הוא עולם העשייה שהוא עולם הפירוד, אמנם יכול האדם לשלוט על חמור זה ולתקנו, וכמו שנאמר ביששכר

מקורות וציונים

יששכר שמהפך החמור לרומ"ח. וכמבואר בשער הכוונות דרוש ה' מקריאת שמע כתב וזה לשונו: 'והנה בקריאת שמע דשחרית אשר שם אתה מכוין במלת אחד באות ד' שבו אל הד' מוחין היורדין בזעיר אנפין, וכבר ביארנו כי אלו הו"ק דגדלות הם מוחין דגדלות. אמנם כאשר אלו נכנסין בו"א כבר אז יש בו"א מוחין דקטנות שהם מבחי' אלהים כמבואר אצלנו. והנה הם ג' מוחין דקטנות בנצח הוד יסוד דאבא וג' מוחין דקטנות בנצח הוד יסוד דאימא והם ששה שמות אלהים וכשתחברו ו' שמות של אלהים אלו דקטנות עם הרמ"ח איברים דגדלות כנוכר, יהיו שניהם בג' רומ"ח וזה שאמר בינוקא פרשת בלק כי הקריאת שמע נקרא רומח והנה רומ"ח הם אותיות 'חמור' והם סוד 'יששכר חמור גרם' ע"כ.

ובמשנת חסידים (מסכת הבראה דערבית פרק י) כתב: שעל ידי שמות הנוכרים נעשה רומ"ח והם אותיות חמור"ר הכתוב בפסוק 'יששכר חמור גרם' ויכוין להכניע בזה החמור נוער שבקליפה. ע"כ.

והיינו שעל ידי הרמ"ח תיבות דקריאת שמע נכנס בו"א מוחין דגדלות, והם ממתקים את המוחין דקטנות שהם חמור שבקליפה ונעשים רומ"ח, והוא סוד 'יששכר חמור גרם' שהופך החמור"ר לרומ"ח.

כו. איתא בילקוט שמעוני פרשת בראשית (פרק ג רמז לב) וז"ל: אמר ריש לקיש בשעה שאמר לו הקב"ה לאדם הראשון 'וקוץ ודורר תצמיח לך' זלגו עיניו דמענות אמר לפניו רבונו של עולם אני וחמורי נאכל באבוס אחד. ע"כ. וביאר ברמ"ק כי מקודם היתה נשמה דאצילות מקבלת שפעה מסטרא דאצילות ולא היה קשור לאבוס שהוא מקום מאכל החמור עולם הפירוד בסוד חמור דאורייתא פשטין דאורייתא.

כה. על פי הרמ"ק.

כז. ראה בווהר (רמב): וז"ל: בגיני כך יששכר דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה מההוא גרם המעלות דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתים. ע"כ. [ולכן יששכר שעסק בתורה, כפה את החמור והורידו מגרם המעלות שעלה לשם להזיק לעולם ושם מקומו בין המשפתים] ונקרא 'חמור גרם' על שם שהורידו מגרם המעלות, ולמבואר ברע"מ נקרא 'חמור גרם' משום שקליפת החמור גרמה לו, לעסוק בתורה ובוזה זכה לתקנה, ולכן נקרא 'חמור גרם'.

וכמו כן על יד קריאת שמע שיש בהם רמ"ח תיבות כמנין 'חמור', ומתקנים ומתקנים את קליפת החמור ונעשה רומ"ח וגם הוא בחינת

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

